

ELŐSZÓ FÖLDEÁK KÖZSÉG TÖRTÉNETÉHEZ

„Az ember a szíve mélyén örökké odavaló, ahol született.”

(Tamási Áron)

Mindennel foglalkozik, ami a nyomdával, nyomdai termékkel kapcsolatos, s kiállítási kollekcója is bizonyítja, hogy ez a széles spektrum milyen értékeket teremt a könyv, a plakát, a szórólap, a folyóirat területén. Ízlését elmélyült betűkultúra, tipográfiai szemlélet jellemzi, amely tehát az egyszerű információt is vizuális igényességgel állítja elénk.

Végül, de abszolút nem utolsósorban jelen van tehát e kiállításon a negyedik generáció *Lelkes Borbála* (1994) személyében, aki Lelkes Péter unokájaként, s Varga-Lelkes Annamária leányaként készül a pályára, de mint bemutatott munkái bizonyítják, a „készülés” fázisánál már előbbre is tart. Ő is a Képzőművészeti Gimnázium (immár hosszú ideje Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola) növendéke volt, ráadásul könyvszakon, így eddigi ambícióit igényes rajzkultúra, sokszorosított nyomatok, sőt akvarellek, diófafác rajzok jelzik.

Amelyet tehát előljáróban már jeleztem: feltűnő, hogy a Lelkes művészcsalád minden tagja főhivatású művész-létén, praxisán túl valami mással is foglalkozik. Vannak közöttük pályamódosítók, de vannak olyanok, akik módszeresebben haladnak pályájukon. Mindenesetre jellemzően aktív, extrovertált személyiségük többségüket kiemeli a műterembe zárkozó művész habitusból. E szempontok között kiemelten kell megemlítenünk a tanítást, a pedagógia iránti elkötelezettségüket. S ha mindezeket a körülményeket számba vesszük, akkor érzékeljük, hogy a dinasztia-alapító Lelkes István – Dergács Mária házaspár személyisége mennyire generációkon is áthatoló.

S még az is megkockáztatható, hogy művészetképükben is sok a közös vonás. Természetesen nem stílusban, hanem abban, hogy a művészet valamiféle olyan tárgyaló tevékenység, amely a világ teljességét próbálja befoglalni műveibe. A látvány, a realitás, a történelem, a természet, a szellem avagy a spiritualitás, amely elvezet/het/ a szakralitáshoz. Az örökítés tehát sikeres lett. S bebizonyosodott, hogy az újabb generációk nem csak a családi minta által lettek művészek, hanem szuverén módon jelentkező tehetségük által. Mindannyian művészek, magasan kvalifikált, teljesítményt felmutató értelmiségiek, értékteremtőek.

Miközben szeretettel emlékezünk az alapítókra, Mária nénire, Pista bácsira, s emlékezünk Máriára – inkább Marira –, Andrásra, az egész család, mindannyiuk számára oly fontos cseplőségükre, s miközben várjuk a folytatást (újabb Lelkes családtagok jelentkezését, mert úgy hírlik, hogy még ez is várható...), nagy és régi szeretettel nyitom meg a kiállítást.

Elhangzott Budapesten, a Csepel Galériában 2015. október 2-án.

Feledy Balázs

Makótól 12 km-re, Hódmezővásárhelytől 18 km-re található a Csongrád megyében Földeák település, amelynek lakossága 3199 fő 3637 km² területen.¹

Történeti előzményként szereplő Óföldeák (Ófalu) története nem választható el a későbbi 1845-ös Tisza és Maros folyók áradása utáni újratelepítéstől. Földeák nevének az első előfordulása 1332-re tehető, amikor Pais Dezső XX. századi nyelvész szerint² összetett szó formájában utalt Jakobus de Fyldyak írástudó nemesi ember személyére, aki Fil (Talán Fülöp?) néven lett a település névadója már a XII. században.

A török hódoltság idején lelassult a település fejlődése. Az újranépesedés, újratelepítés csak a 15 éves háború után, XVII. század közepétől következik el, főleg 1723-tól folyamatos.

1729-ben a királyi kamarától Návay János (korábbi szegedi plébános) testvérei és azoknak a gyermekei kapták meg a település birtoklására vonatkozó jogokat.

1809-től egy új település kezdett kialakulni, amely szintén a Földeák nevet viseli, a történelmi Földeák neve pedig Óföldeák lett.

Az 1845-ös Tisza-Maros áradás pusztító hatásai után, a lakosság nagy része az új településre, Földeákra költözött át. Ezután jelentős fejlődés következett be.

1854-1871 között a Földeák híres emberei között számom tartott Oltványi Pál plébános nevéhez fűződik a Szent László téri római katolikus templom felépítése 1857-ben³.

Országos és regionális jelentősége volt az 1903-tól működő Hódmezővásárhely-Makó

(Újváros)-Apátfalva-Nagyszentmiklós vasúti közlekedésnek (amelyet trianoni békeszerződés és a 2009-es közlekedési „átszervezések” forgalmon kívül helyeztek).

A két világháború között katolikus ifjúsági és gazdasági egyesületek, szervezetek működtek. A fejlődés 1945 után is folytatódott.

A rendszerváltozás, 1990 után nem alakította át jelentősen a falu gazdasági arculatát, továbbra is a mezőgazdaság a meghatározó és néhány kisebb vállalkozás működik.

Jelenleg is különálló önkormányzati egységként működik Földeák és a történelmi előzménye, Óföldeák, önálló polgármesteri hivatallal.

A helytörténeti mű megírásában külön köszönettel tartozom:

szüleimnek, akik már nincsenek velünk és a Földeái Községi Könyvtár dolgozóinak mindenben segítőkész munkájukért!

Pintérné dr. Kurunczi Magdolna

Jegyzetek

1 <http://www.ksh.hu>

2 Pais Dezső: A lat. Philippus magyar származékai. Magyar Nyelv. 20. évf., 5-6. sz. (1925. máj-jún.), pp.109-114

3 www.foldeak.hu

Bibliográfia (az Előszóhoz)

Ádok István: Óföldeák és Földeák történelme. 1996

Pais Dezső: A lat. Philippus származékai. Magyar Nyelv. 20. évf., 5-6. sz. (1925. máj-jún.)

<http://www.ksh.hu>

<http://www.foldeak.hu>

FÖLDEÁK KÖZSÉG LÁTKÉPE